

Lubomír Kopeček, Vít Hloušek, Roman Chytilík, Petra Svačinová (2018): *Já platím, já rozhoduji!*

Acta Fakulty filozofické
Západočeské univerzity v Plzni
2019, Vol. 11 (1), 97–99
<http://ff.zcu.cz/research/edici-cinnost/acta/>
ISSN 2336-6346

Brno: MUNI Press a B & P Publishing. 291 s.
ISBN 978-80-210-9078-1.

Téma nových politických stran, které úspěšně vstoupily do parlamentní politiky v průběhu posledních několika málo volebních cyklů, patří v posledních letech mezi častá témata (nejen) české politologie. V českém prostředí mezi takové strany patří mimo jiné Věci veřejné, Úsvit přímé demokracie, ANO nebo SPD. Jednotliví autoři se zaměřují na tyto strany z různých úhlů pohledu – uchopují je optikou populismu (např. Kubánek 2016), jako strany nové (např. Šárovec 2018), všímají si celkového kontextu proměny stranického systému (Charvát, Just 2017) nebo se zaměřují na vnitřní strukturu a fungování těchto stran (Kopeček 2016; Just, Charvát 2016). Poslední z těchto pohledů je zároveň pohledem, ke kterému se hlásí publikace Lubomíra Kopečka, Víta Hlouška, Romana Chytilíka a Petry Svačinové s příznačným názvem *Já platím, já rozhoduji!* Kniha se totiž soustředí na vnitřní organizační rysy daných politických stran, které souvisí s představami jejich zakladatelů, lídrů a při nejmenším v některých případech i faktických vlastníků. Tito lidé se před svým vstupem do politiky pohybovali v podnikatelském prostředí, z něhož čerpali finance pro nastartování fungování politické strany. Tyto charakteristiky spojují Víta Bárta, Tomia Okamuru a Andreje Babiše a jejich politické strany – Věci veřejné, Úsvit, SPD a ANO, což jsou zároveň strany, kterým se daná publikace věnuje – ponechává tedy stranou další politické subjekty, které vznikly v daném období odlišným způsobem, tedy například odtržením od existující parlamentní strany (příkladem je TOP09).

Kniha sestává z osmi kapitol, při jejichž sestavení se mohli autoři opřít o některé

své dříve publikované texty (např. Kopeček 2016; Hloušek 2012). První část se vypořádává s klíčovými termíny *business firm party*, politický podnikatel atd., což činí na základě celé řady případů evropských stran a jejich lídrů (Berlusconi, Wilders a další). Teoretické pasáže se v této kapitole střídají s částmi věnovanými jednotlivým evropským stranám, což je postup, který je čtenářsky poměrně atraktivní. Následující poměrně stručná kapitola (šest tiskových stran textu) shrnuje změny v českém stranickém systému, které vytvořily podmínky pro nástup nových politických stran vedených politickým podnikatelem. Kapitola je sice úspěšná, tuto stručnost lze ovšem pochopit – necílí na hlavní téma knihy (kterým jsou vnitřní organizační rysy stran) a věnuje se tématu, které bylo již několikrát zpracováno (např. Charvát, Just 2017). Jádro knihy poté tvoří čtyři kapitoly, z nichž je každá věnována jedné ze zkoumaných stran (VV, ANO, Úsvit, SPD). Tyto části se zaměřují na kontext vzniku strany, osoby jejích lídrů, podobu vnitrostranických mechanismů, institucionální stránky a členské základy a poukazují na problémy, které daným stranám specifická podoba vnitřního fungování a zacházení se členstvem přináší (například v podobě rozpadu strany nebo odchodu významných jedinců).

Předposlední část Romana Chytilíka se pak zaměřuje na voliče, které dokázali političtí podnikatelé oslovit. Kapitola (ačkoli ji jako samostatně stojící text hodnotím velice dobře) částečně vybočuje ze struktury publikace, která dominantně cílí na vnitrostranické mechanismy jednotlivých politických projektů. Kapitola zároveň vybočuje metodologicky (jako je

diná reálně využívá zřejmý a jasně čitelný metodologický postup a provádí analýzu oproti ostatním spíše popisným částem – viz níže).

Publikaci zakončuje poměrně rozsáhlý závěr, ve kterém Lubomír Kopeček nejprve srovnává organizační aspekty jednotlivých zkoumaných stran – jde například o podobu jednotlivých fází vývoje stranických subjektů (fáze identifikace, organizace a stabilizace), podobu členstva, vliv struktury původního podnikatelského projektu na nově vzniklý projekt politický atd. Ve druhé části závěru se poté dostáváme k tématu vztahu fungování těchto stran a otázky (ne)ohrožení liberálně demokratického zřízení. Kopeček zde poznamenává, že dané strany mají (vzhledem k tomu, že nefungují demokraticky směrem dovnitř a ani navenek) tendenci narušovat, i když ne úplně odstranit liberálně demokratický režim, který je jistě celou brzdou a protivahou existujících v různých sférách politiky. Nejnovější vývoj a spojení těchto stran s dalšími aktéry, jakým může být prezident Miloš Zeman, však ukazuje, že tyto brzdy a protivahy nemusí vždy být dostatečné (recenze je psána na počátku července 2019, tedy v době vládní krize spojené s neochotou Miloše Zemana odvolat z ministerského křesla Antonína Staňka).

Na celé publikaci je třeba ocenit, že je psaná velice přístupným jazykem, který může téma zprostředkovat širší veřejnosti, respektive přinejmenším její části. Psaní textů, které budou zpracovávat odborné téma způsobem, který umožní přístup k tématu co nejširšímu okruhu čtenářů, bývá (nejen v české politologii) spíše podceňováno, přitom jde o něco, co má zřejmý společenský dopad a umožní akademikům opustit onu pověstnou slonovinovou věž. Výborným příkladem ze světové politologie je známá kniha *How Democracies Die* (Levitsky a Ziblatt 2018). Příkladem z českého prostředí může být životopis Miloše Zemana (Kopeček 2017), který je kombinací odborného a popularizačního textu, ve kterém však popularizační stránka jednoznačně převažuje. Přístupnost tohoto zmiňovaného textu je dána i ateoretičností popisovaného tématu, tedy Zemanovy politické kariéry.

Hodnocená publikace věnovaná politickým podnikatelům je však poněkud odlišným případem, který určitou dávku teoretické roviny potřebuje (zejména má-li zároveň obstát jako text odborný). S tímto se však autoři vypořádali poměrně dobře třeba tím, že teorii průběžně ilustrovali na vybraných evropských příkladech, což její přijetí činí stravitelnější, zároveň nejsou teorii přetížené případové studie věnované jednotlivým českým stranám. Pokud bylo tedy ambicí autorů napsat text, který je zároveň odborný i popularizační (což sami v předmluvě k textu přiznávají), záměr se do značné míry podařil. Zároveň nejsou úplně nízké ani odborné ambice textu, byť jde o text, který je spíše popisný než analytický (s výjimkou výše zmíněné kapitoly Romana Chytilka), což se týká především kapitol, které jsou věnovány čtyřem příkladům stran. Jak autoři sami v předmluvě konstatují: „*U jednotlivých českých i zahraničních stran používáme zejména narativní výklad doplněný deskripcí a interpretací klíčových momentů jejich vývoje a také organizačních, programových či tematických aspektů*“ (s. 7). I když je text do velké míry popisný, je popisný informovaným a poměrně detailním způsobem. Vzhledem k absenci hlubší analytické roviny sice nemůžeme považovat knihu za přelomový vědecký počín, nicméně se domnívám, že svůj účel plní a své čtenáře si v rámci odborné a (upřímně doufám) i široké veřejnosti najde.

Bibliografie

- Hloušek, V. 2012. „Věci veřejné: politické podnikání strany typu formy.“ *Politologický časopis* 19 (4): 322–340.
- Charvát, J., P. Just. 2017. *Krize politického stranictví a noví straničtí aktéři v české politice*. Praha: MUP Press.
- Just, P., J. Charvát. 2016. „Business-Firm Parties and the Czech Party System afer 2010.“ *Politics in Central Europe* 12 (3): 83–110, <https://doi.org/10.1515/pce-2016-0018>.
- Kopeček, L. 2016. „I'm Paying, So I Decide': Czech ANO as an Extreme Form of a Business-Firm Party.“ *East European Politics and Societies and Cultures* 30 (4): 725–749,

<https://doi.org/10.1177/0888325416650254>.

Kopeček, L. 2017. *Miloš Zeman: příběh talentovaného pragmatika*. Brno: B & P Publishing.

Kubánek, M. 2016. „Role populismu ve volebním marketingu hnutí ANO před parlamentními volbami v roce 2013.“ *Central European Political Studies Review* 18 (4): 319–353, <https://doi.org/10.5817/CEPSR.2016.4.319>.

Levitsky, S., D. Ziblatt. 2018. *How Democracies Die*. Crown Publishing.

Šárovec, D. 2018. „Nástup nových politických stran v ČR od roku 2013: hnutí ANO 2011 a Úsvit přímé demokracie pohledem konceptu novosti.“ *Sociológia* 50 (1): 78–113.

Vladimír Naxera
Západočeská univerzita v Plzni
vnaxera@kap.zcu.cz